

ประชุมบทกลอน

ของ

พระมหามนตรี (ทรัพย์)

พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฉาบเพลิงศพ

895.9/2081
ม.๒๔๔ป.๖
๒๕๒๐
๒.๒5
พระครูวัดระฆังโฆสิตาราม (เนื่อง จันทรสุนทร)

๒๕๒๐
๒.๒5
พระครูวัดระฆังโฆสิตาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๒๐

ประชุมบทกลอน

ของ

พระมหามนตรี (ทวีชัย)

เลขหมู่หนังสือ ๘๕๕.๕๑๑๒

รวมพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. ๒๔๗๒

ในงานพระราชทานเพลิงศพ มหาเสวกตรี พระยาประสิทธิ์วีรบรรณลักษณ์

(นาค สถานูวัด) คุณหญิงประสิทธิ์วีรบรรณลักษณ์ (ห้วง สถานูวัด)

และนางจัตโรภินทร (เพทหาย โภกิลกนิษฐ)

รวมพิมพ์ครั้งที่สอง ๑,๐๐๐ เล่ม พ.ศ. ๒๕๒๐

ในงานฌาปนกิจศพ นางสุภรัตภานายานุกิจ (เนื่อง จันทรสุด)

ด.ต. ๕

เลขห้อง ๘๖๗๗

020902

เลขหมู่ 895, 411 2081
N 244 ปน
2520

เลขทะเบียน

ผ. 25
ด. ๐๑๓ ๕๕๕
ร. ๕๕๑๕

(๒)

ขบขัน เพราะพระมหามนตรี (ทรัพย์) ใช้ถ้อยคำ
สำนวนเหมือนบทละครเรื่องอิเหนาอันเป็นพระราช
นิพนธ์ในรัชกาลที่ ๒ เช่น คำว่าระเด่น และใช้ราชา
ศัพท์ ทั่วๆ ที่ตัวละครในเรื่องเป็นเพียงขอทานบ้าง
และสามัญชนหาเข้ากันคำบ้างเท่านั้น ทำให้เป็นเรื่องที่
แปลกกว่าวรรณคดีเรื่องอื่นๆ นับว่าเป็นวรรณคดีที่มี
ชื่อเสียงมากเรื่องหนึ่งในสมัยรัชกาลที่ ๓

เพลงยาวแต่งว่าจมีนราชามาตย์ เป็นบักตรสนเท่ห์
ที่แต่งเป็นกลอนเพลงยาวซึ่งพระมหามนตรี (ทรัพย์)
แต่งขึ้นเพื่อว่ากระทบจมีนราชามาตย์ ซึ่งภายหลังได้
เป็นที่พระยามหาเทพ (ทองปาน) จมีนราชามาตย์
(ทองปาน) นี้เป็นผู้ที่ชอบประพฤติกินไม่เหมาะสม
เช่น วางตัวเทียมเจ้านาย เป็นต้น จึงมีคนเกลียดชัง
มาก เพลงยาวแต่งว่าจมีนราชามาตย์นี้ ใช้ถ้อยคำตลก
ขบขันเป็นทำนองล้อเลียน ทำให้คนอื่นๆ พากันจดจำ
และขบขันตามไปด้วย

คำนำ

ในงานฉาบปกิฉัพ นางศุภรัตกาชายานุกิจ (เนื่อง จันทรสุด) ณ เมรุวัดระฆังโฆสิตาราม เขต บางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร กำหนดวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๒๐ นางเครือขจิตต์ สินธุนาค ผู้เป็นธิดา ได้มาแจ้งแก่กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร ว่ามีความประสงค์จะขออนุญาต จัดพิมพ์หนังสือเรื่องประชุมบทกลอน ของ พระมหารามณตรี (ทรัพย์) เพื่อแจกเป็นอนุสรณ์ในงานนี้ กรมศิลปากรยินยอมอนุญาตให้จัดพิมพ์ได้ตามความประสงค์

หนังสือเรื่องประชุมบทกลอน ของ พระมหารามณตรี (ทรัพย์) นี้ มีทั้งหมด ๔ เรื่องรวมอยู่ในเล่มเดียวกัน คือ

ระเด่นลันได พระมหารามณตรี (ทรัพย์) แต่ง เรื่องนี้จากชีวิตจริงของขอทานคนหนึ่งชื่อลันได เป็นแขกอยู่แถวเสาชิงช้า บริเวณหน้าวัดสุทัศน์เทพวราราม วิธีแต่งล้อเลียนบทละครเรื่องอิเหนา เป็นเรื่องตลก

(๓)

เพลงยาวกลบทกบเต็นสามตอน พระมหามนตรี (ทรัพย์) แต่งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๓ ซึ่งโปรดให้ผู้มีความรู้ความสามารถทางวิชาการด้านต่าง ๆ จารึกความรู้ที่ถูกต้องแน่นนอนลงบนแผ่นศิลาติดไว้ตามผนังและระเบียงภายในบริเวณ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เพื่อให้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าวิทยากรสาขาต่าง ๆ ปรากฏว่า เพลงยาวกลบทกบเต็นสามตอนของพระมหามนตรี (ทรัพย์) ได้จารึกรวมอยู่ด้วยในตำราการแต่งกลบทซึ่งเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงความสามารถของพระมหามนตรี (ทรัพย์) ในด้านกลอนว่าเป็นกวีสำคัญในสมัยรัชกาลที่ ๓

โคลงภาพฤๅษีคัตตน เป็นโคลงบทเดียวที่พระมหามนตรี (ทรัพย์) ได้แต่งไว้ ชื่อโคลงว่า “คัตตน แก่เส้นมหาสนุกรงับ” อธิบายท่าคัตตนซึ่งทำให้ระงับจิตใจที่ฟุ้งซ่านและโรคต่างๆ ในกายได้ โคลงภาพฤๅษีคัตตนนี้ พระมหามนตรี (ทรัพย์) แต่งเพื่อจารึกลง

บนแผ่นศิลาติดไว้ภายในบริเวณวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามในสมัยรัชกาลที่ ๓ เช่นเดียวกับเพลงยาวกลบทกบเต้นสามตอน

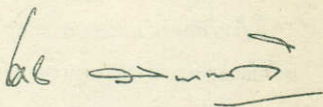
พระมหามนตรี (ทรัพย์) นับว่าเป็นกวีผู้มีความสามารถและมีชื่อเสียงมากผู้หนึ่งในสมัยรัชกาลที่ ๓ ดีลาในการแต่งของท่านแปลกไปจากกวีอื่น ๆ ในสมัยนั้น และเป็นกวีไทยคนแรกที่แต่งเรื่องประเภทตลกขบขันเสียสละชื่อเสียงชั้นเป็นครั้งแรกในวงวรรณกรรมไทย

อนึ่ง ในการจัดพิมพ์ครั้ง^๕นี้เจ้าภาพได้เรียบเรียงประวัติ นางศุภรัตภาษยานุกิจ (เนื่อง จันทรสุต) ผู้วายชนม์ ให้พิมพ์ไว้ต่อจากคำนำ^๕

กรมศิลปากรขออนุโมทนาในกุศลราศีที่ทักษิณานุปทาน ที่เจ้าภาพได้บำเพ็ญอุทิศแด่นางศุภรัตภาษยานุกิจ (เนื่อง จันทรสุต) เป็นมาตุภูมิฐานธรรม และได้ให้พิมพ์หนังสือ^๕นี้แจกเป็นกุศลวิทยาทาน ขอ

(๕)

อำนาจกุศลทั้งปวงนี้ จงถวายเป็นทานให้นางศุภรัตกาชายา-
นุกิจ (เนื่อง จันทรสุต) ผู้วายชนม์ ประสบแต่อิฏฐู
คุณเมตตาผลเสวยทิพสมบัติในสัมปรายภพ สมถัมมโน
ปถิธานของเจ้าภาพทุกประการ เทอญ.

(นายเคโซ สวานานนท์)
อธิบดีกรมศิลปากร

กรมศิลปากร

๑๘ มกราคม ๒๕๒๐

นับเป็นพระคุณอย่างหาที่สุคติได้
ที่ท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน
ได้กรุณามาในงานฌาปนกิจศพในวันนี้
หากมีข้อบกพร่องประการใดกราบขออภัยด้วย

เจ้าภาพ

ช้าตะ 31 มกราคม 2447

มตะ 18 มีนาคม 2519

ประวัติ

นางศุภรัตกาชายานุกิจ (เนื่อง จันทรสุต) เป็นบุตร
นายใจ นางเทศ บิดาถึงแก่กรรมเมื่อยังเยาว์ ก่อนสมรสได้ใช้
นามสกุล จัมปาสุต ซึ่งเป็นนามสกุลมารดา เกิดเมื่อวันที่ ๓๑
มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๗ ตรงกับวันอังคาร แรม ๑๑ ค่ำ เดือน ๒
ปีมะโรง ณ บ้านข้างวัดระฆังโฆสิตาราม อำเภอบางกอกน้อย
จังหวัดธนบุรี สมรสกับเสวกตรี พระศุภรัตกาชายานุกิจ
(จวง จันทรสุต) เจ้ากรมคลังศุภรัต กระทรวงวัง ตามใ
บนุญาตให้มีภรรยา (แบบ ว. ๔) กรมทะเบียน กระทรวงวัง
เลขที่ ๑๖๒ ลงวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๗ มีธิดาคนเดียว
คือ นางเครือขจิตต์ สินธุนาคร สมรสกับนายเสมอ สินธุนาคร
มีหลานยาย ๔ คน คือ

๑. นายฐิติ สินธุนาคร
๒. นายสำคัญ สินธุนาคร
๓. นายสินธน สินธุนาคร
๔. น.ส. เพียงใจ สินธุนาคร

นางศุภรัตกาชายานุกิจ (เนื่อง จันทรสุต) ถึงแก่กรรม
ด้วยโรคชรา เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ รวมอายุ ๗๑ ปี

สำหรับผู้ร่วมนามสกุล “จันทรสูต”

เสวกตรี พระสุภรัตกาชายานุกิจ (จวง) เจ้ากรมคลังสุภรัต
กระทรวงวัง ซึ่งเป็นผู้ได้รับพระราชทานนามสกุล “จันทรสูต”
นั้น บิดาชื่อ “จันทร” มารดาชื่อ “บัว” บิดาถึงแก่กรรม
เมื่อยังเยาว์ ต่อมามารดาได้สมรสกับพระยาภูบาลบรรเทิง
(สง สงสะเสวี) มีแต่น้องสาวร่วมมารดา ซึ่งเกิดจากคุณหญิง
ภูบาลบรรเทิง (บัว) ๒ คน ชื่อเล็ก และทองใบ สงสะเสวี

เสวกตรี พระสุภรัตกาชายานุกิจ (จวง) มีบุตรเกิดจาก
ภรรยาอื่นอีกหลายคน ได้แยกย้ายกันไปอยู่ในที่ต่าง ๆ และ
ปรากฏว่า น้อง ๆ ของคุณปู่จันทร ซึ่งเป็นอาของเสวกตรี
พระสุภรัตกาชายานุกิจ (จวง) เช่นพระสุภรัตกาชายานุกิจ (อ่ำ)
เจ้ากรมคลังสุภรัตคนก่อน จมื่นวิสุทธสมบัติ (คำ) เป็นต้น
ก็ร่วมใช้นามสกุล “จันทรสูต” ด้วย

เพื่อให้เชื้อสายของคุณทวด “สูต” และคุณปู่ “จันทร”
ซึ่งร่วมใช้นามสกุล “จันทรสูต” ในการเขียนนามสกุลได้
ถูกต้อง จึงขอนำภาพถ่ายพระราชหัตถเลขา มาไว้ตั้งต่อไปนี้

อินทรมงค

ขอให้ทศมธุกุลของฉวีพรธโกศ (ฉว)
 ทศมาที่ขอมหาพหิตา "ฉวีพรธโกศ" (เขียนเพน
 ต้ออติขรโรมหิตา "Chandrasuta")

อินทรมงคคทศ.

ขอให้ศกฉวีพรธโกศมีความเจริญรุ่ง
 เรืองมเหศอยู่ใ้ในกรุงสยามปัจฉกสิทธ์รสาห

พระดำหรรถิตีตรลตารไนรัชห

อินท ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๖

(แบบ ๑๔)

ที่ ๑๖๒

ใบอนุญาตให้มีภรรยา

เขียนที่กรมทะเบียนนครหลวง

วันที่ ๓๑ มกราคม

พระพุทธศักราช ๒๔๖๗

อนุญาตให้ เสวกละ พระภรรยาของ นาย

(รอง พันตำรวจ)

ซึ่งได้ยื่นเรื่องทรา

ขออนุญาตให้มีภรรยา ตั้งวันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๗

โดยจะได้ทำการแต่งงานหรือชุกินกับ นางสาวเนื่อง ซึ่งเป็น

บุตรี นาย บิดา นาง มารดา

อันตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ ไม้อ้อ ตำบล บางกอกน้อย

เมือง หลวง นั้น

กล่าวนี้ ตามที่ ขอ

(ลงนาม)

ประทีป ทวี ตำแหน่ง ปลัด เป็นสำคัญ

สารบัญ

ประชุมบทกลอน ของ พระมหามนตรี (ทรัพย์)

	หน้า
บทละครเรื่องระเด่นลันได	๑
เพลงยาวแต่งว่าจมีนราชามาตย์	๓๕
เพลงยาวกลบทกบเต็นสามตอน	๔๑
โคลงภาพภษาษัดัดตน	๔๑

อธิบายบทละครเรื่องระเด่นลันได

บทละครเรื่องระเด่นลันได ถ้าอ่านโดยไม่ทราบเค้ามูล
ก็คงจะเข้าใจว่า เป็นบทแต่งสำหรับเล่นละครตลก แต่
ความจริงไม่เป็นเช่นนั้น หนังสือเรื่องระเด่นลันไดนี้แท้
เป็นจดหมายเหตุ หากผู้แต่งประสงค์จะจัดให้ขบขันสมกับ
เรื่องจริง จึงแก้มัดแต่งเป็นบทละครสำหรับอ่านกันเล่น
หาได้ตั้งใจจะให้ใช้เป็นบทเล่นละครไม่

เรื่องระเด่นลันไดเป็นหนังสือแต่งในรัชกาลที่ ๓ เล่า
กันมาว่าครั้งนั้นมีแขกคนหนึ่งชื่อลันได ทำนองจะเป็นพวก
ฮินดู ชาวอินเดีย ชัดเขพเนจรเข้ามาอาศัยอยู่ที่ใกล้
โบสถ์พราหมณ์ในกรุงเทพฯ ๑ เทียบชื่อขอทานเขาเลยงัฟ
เป็นนิจ พุทภาษาไทยก็มีใครได้ หนักร้องเพลงขอทาน
ได้เพียงว่า “สุวรรณหงส์ถูกหอกอย่าบอกใคร บอกใคร

กับบอกใคร” ร้องทวนอยู่แต่เท่านั้น แยกสันโดทัยขอทาน
จนคนรู้จักกันโดยมาก ในครั้งนั้นมีแยกอีกคน ๑ เรียกกันว่า
แยกประตู ทำนองก็จะเป็นชาวอินเดียเหมือนกัน ตั้งคอก
เลี้ยงวัวนมอยู่ที่หัวบ่อ (อยู่ราวที่สนามหน้าศาลสถิตยุติธรรม
ทุกวันนี้) มีภรรยาเป็นหญิงแขกมลายู ชื่อประแตะ อยู่มา
แยกสันโดทัยกับแยกประตูเกิดวิวาทกันด้วยเรื่องแย่งหญิงมลายูนั้น
โดยทำนองที่กล่าวในเรื่องละคร คนทั้งหลายเห็นเป็นเรื่อง
ขบขันก็โจษกันแพร่หลาย พระมหามนตรีทรัพย์ทราบเรื่อง
จึงคิดแต่งเป็นบทละครขึ้น

พระมหามนตรีทรัพย์ขึ้น เป็นกวีที่สามารถในกระบวน
แต่งกลอนแปด จะหาตัวเปรียบได้โดยยาก แต่มีชื่อเสียง
โด่งดังในการแต่งกลอนต่อเมื่อถึงแก่กรรมแล้ว เพราะเมื่อมี
ชีวิตอยู่ไม่มีใครพอใจแต่งโดยเปิดเผย หนังสือซึ่งพระมหามนตรี
ทรัพย์ได้ออกหน้าแต่งมีปรากฏแต่ โคลงกาพย์คัดตนบท ๑
กับเพลงยาวกลบทข้อกบตันสามตอน (ซึ่งขึ้นต้นว่า “เจ็บคำ
จำคิดจิตขวย”) บท ๑ เท่านั้น ที่พระมหามนตรีทรัพย์มี

ข้อเสียดสีต่อมาจนรัชกาลหลัง ๆ เพราะแต่งหนังสืออีก
๒ เรื่อง คือ เพลงยาวแต่งว่าพระยามหาเทพทองปาน เมื่อ
ยังเป็น จมื่นราชามาตย์ เรื่อง ๑ กับบทละครเรื่องระเด่น
ลันไคน์เรื่อง ๑

เพลงยาวว่าพระยามหาเทพทองปานนั้น เล่ากันมาว่า
เป็นแค่ลอบแต่ง แล้วเขียนมาบักไว้ที่ทิมตาดำรวจใน
พระบรมมหาราชวัง ผู้ได้เห็นก็รู้ว่าเป็นผู้ปากพระมหามนตรี
ทรัพย์สิน แต่ไม่มีผู้ใดฟ้องร้องว่ากล่าว มีแต่ผู้ลอกคัดเอาไป
(แล้วเห็นจะเลยฉีกทิ้งต้นหนังสือเสีย จึงไม่เกิดความฐาน
ทอดบัตร์สนเท่ห์) ด้วยครั้งนั้นมีคนซึ่งพระยามหาเทพทองปาน
อยู่มากด้วยกัน เพลงยาวนั้นก็เลยแพร่หลาย หอพระสมุด
ได้พิมพ์เพลงยาวนั้นไว้ในหนังสือวชิรญาณวิเศษเล่ม ๓ ประจำ
บุน จุลศักราช ๑๒๔๙ (พ.ศ. ๒๔๓๐)

ส่วนบทละครเรื่องระเด่นลันไคน์ เหตุที่แต่งเป็นดัง
อธิบายมาข้างต้น ถ้าผู้อ่านสังเกตจะเห็นได้ว่าทางสำนวน

แต่งตั้ง^๕ทงกระบวนบทสุภาพ และวิธีเอาถ้อยคำบขันเข้า
สอดแซม บางแห่งกลัวใช้สำนวนต่ำช้าลงไปให้สมกับตัวบท
แต่อ่านก็ไม่มีที่จะเป็นเคอะในแง่ใจ เพราะฉะนั้นจึง
เป็นหนังสือซึ่งชอบอ่านกันแพร่หลายตั้งแต่แรกแต่งตลอดมาจน
ในรัชกาลหลัง ๆ นับถือกันว่าเป็นหนังสือกลอนชั้นเอกเรื่อง ๑

บทละครเรื่องระเด่นลันได^{๕๕๖}ผู้ใดเคยพิมพ์มาแล้ว แต่
ฉบับที่พิมพ์มาก่อนวิปลาศคลาดเคลื่อนและมีผู้^{๕๖๗}อนแต่งแทรก
แซมเพิ่มเติมอีกเป็นอันมาก จนวิปริตผิดรูปฉบับเต็ม กรรมการ
หอพระสมุด ฯ เห็นว่าบทละครเรื่องระเด่นลันได^{๕๖๘}นับว่า เป็น
เรื่องสำคัญในหนังสือกลอนไทยเรื่อง ๑ ซึ่งสมควรจะรักษา
ไว้ให้บริสุทธิ์ จึงได้พยายามหาฉบับมาแต่ที่ต่าง ๆ สอบ
ชำระแล้วพิมพ์ไว้ในสมุดเล่มนี้

แต่เสียคายอยู่ที่บทตอนท้ายในเล่มนี้ ยังขาดฉบับเต็ม
อยู่สักสามฤๅสี่หน้ากระดาษ เนื้อเรื่องที่ขาดเพียงใดจะอธิบาย
บอกไว้ข้างท้ายเล่มสมุด เพื่อท่านผู้ใดมีฉบับบริบูรณ์ ถ้ามี

แก้ใจคัดส่งมายังหอพระสมุด ฯ ฤๅให้ยืมต้นฉบับมาให้
หอพระสมุด ฯ คัดได้ จะขอบพระคุณเป็นอันมาก

ตจฺ ๒๖ มกราคม สภานายก

หอพระสมุดวชิรญาณ

วันที่ ๑๔ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๓

บทละครเรื่องระเด่นลันได

บทละครเรื่องระเด่นลันได

ซ้ำมี

๑ มาจะกล่าวบทไป ถึงระเด่นลันไดอนาตา
เสวยราชย์องค์เดียวเที่ยวร่ำภา ตามคลาศเสาศิงช้า
หน้าโบสถ์พราหมณ์ อยู่ปราสาทเสาศอกคยอคควัน
กำแพงแก้วแล้วลั่นค้ายเรือวหนาม มีทหารทอน
เท้าเฝ้าโมงยาม คอยปราบปรามประจามิตรที่คิดร้าย
ฯ ๔ คำ ๖

๑ เทียวสี่ซอขอข่าวสารทุกบ้านช่อง เป็น
เสบียงเลี้ยงท้องของถวาย ไม่มีใครขงชิงทั้งหญิง
ชาย ต่างฝากกายฝากตัวกลัวบารมี พอโพล้เพล้
เวลาจะสายฉันท์ ยุงชุมสมควันแล้วเข้าที่ บรรทม
เหนือเสื่อลำแพนแท่นมณี ภูมิซบเซาเมากัญชา
ฯ ๔ คำ ๖

ร้าย

๑ ครน^๕รุ่งแสงสุริยันตะวันโค้ง โกง^๕โค้งลง
ในอ่างแล้วล้างหน้า เสรีจเสวยข้าวตังกับหนังปลา
ลงสระสรงกงคาในท้องคลอง ฯ ๒ คำ ฯ เสมอ

ชมตลาด

๑ กระโคตคำสามทีสี่เหือโคล แล้วย่าง
ขึ้นบันไดเข้าในห้อง ทรงสุคนธ์ปนละลายดินสอ
พอง ชโลมสองแก้มคางอย่างแมวคราว นุ่งกาง
เกงเข็มหลงอลงกรณ์ ผ้าทิพย์อาภรณ์^๕พื้นขาว
เจียรระบาศเสมียนละว้ามาแต่ลาว คุรวากับหนัง
แขกเมื่อแรกมี สวมประจำตีควายตะพายยาม
หมคจงดงงามกว่าบันหยี กุมตระบองกันหมาจะรวี
ถือชอจรลีมาตามทาง ฯ ๖ คำ ฯ เพลงซ้ำ

ร้าย

๑ มาเอยมมาถึง เมืองหนึ่งสร้างใหม่คูใหญ่
กว้าง ปราสาทเสาเล้าหมูอยู่กลาง มีคอกโคอยู่
ข้างกำแพงวัง พระเือง^๕ย่างเข้าทางทวารา หมู
หมาเห่ห้อมล้อมหน้าหลัง แกว่งตระบองบ้อง
บักอยู่เก็ก^๕ พระทรงศักดิ์^๕หยัก^๕รังคอยราญรอน
 ฯ ๔ คำ ฯ เชิด

๑ เมื่อนั้น นางประตะะทูลดวงดวงสมร
 ครั้นรุ่งเช้าท้าวประคู้ภูธร เสด็จจรจากเวียงไปเลี้ยง
 วัว โฉมเฉลาเนาในที่ไสยา บรรจงหันกัญชาไว้
 ทำผ้า แล้วอาบน้ำทาแป้งแต่งตัว หวีหัวหาหา
 เกล้าम्मมวย ได้ยินแว่วสำเนียงเสียงหมาเห่า
 คิดว่าวัวเข้าในสวนกล้วย จึงออกมาเผยเกลอยู่
 แร่รวย ทวาดค้วยสุรเสียงสำเนียงนาง พอ
 เหลือบเห็นระเด่นลันได อรไผ่ผืนพันพันข้าง
 ชม้อยชม้ายชายเนตรคูปกลาง ชะน้อยฤารูปร่างราว
 กับกลิ้ง งามกว่าภัสศาสามี ทั้งเมืองธานีไม่มีถึง
 เกิดกำหนดกัลกัถมรัมริง นางตะลึงแลดูพระภูมิ
 ๖ ๑๐ คำ ๖

๑ เมื่อนั้น พระสุวรรณลันไดเรื่องศรี
 เหลียวพบสบเนตรนางธานี ภูมิพิศพักตร์ลักขณา
 ๖ ๒ คำ ๖

ชมโฉม

๑ สุนทรหงทรงเพรียวเรียวยรุค งามละม้าย
 คล้ายอุรุกะหลาป่า พิศแต่หัวตลอดเท้าขาวแต่ตา

ทงสองแก้มกัลยาตั้งลูกยอ คุ้มก่งเหมือนกงเขาคัด
 ฝ้าย จมุกละม้ายคล้ายพรว้าขอ หุกดวงดวงภักตร์
 หักงอ ล้ำคอโตตันสั้นกลม สองเต้าห้อยตุงคั้งตุง
 ตะเคียว โคนเที้ยวแห่งรวบเหมือนบวบต้ม เสวย
 สลายาจุกพระโอษฐ์้อม มั่นนำเขยน่าชมนางเทวี
 ๖ คำ ๖

ร้าย

๐ นี้จะเป็นลูกสาวท้าวพระยา ฤว่า
 พระมเหสี ออกใจทักทักรักเต็มที ก็ทรงสีชอ
 สุวรรณชั้นทันใด ๖ ๒ คำ ๖

พิศขา

๐ ยักย้ายร่ายร้องเป็นลำนำ มีอยู่สองสาม
 คำจำไว้ได้ สุวรรณหงษ์ถูกทอกออย่าบอกใคร ถูก
 แล้วกลับไปได้เท่านั้น ๖ ๒ คำ ๖

ร้าย

๐ แล้วซ้ำสี่อิกกระตักนิ้ว ทำยักควแลบลน
 เล่นขบขัน เห็นโฉมยงหัวร่ออยู่องัน พระทรง
 ธรรม์ทำหนักชกเฉื่อยไป ๖ ๒ คำ ๖ มโหรี

๐ เมื่อนั้น นางประคองคานีศรีไส สดับ
 เสียงสีชอพอดุทัย ให้วบบับจับใจผูกพัน ยิ่งคิด

พิศวงพระทรงศักดิ์ สนิมรักท้าวประคูดุ้มัวขวัญ
 ทำไฉนจะได้พระทรงธรรม มาเคียงภักตร์สักวัน
 ค่ายรักแรง คึดพลางทางเข้าไปในห้อง แล้วตัก
 เอาข้าวกล้องมาสองแฉ่ง ค่อยประจงลงใส่กระบะ
 แดง กับปลาสลิดแห้งห้าหกตัว แล้วลงจาก
 บันไคมิได้ช้า เข้ามานอบนบจบเหนือหัว เอา
 ปลาใส่ยามด้วยความกลัว แล้วยอบตัวลงบังคม
 ก้มภักตรา ๖ ๘ คำ ๖

๑ เมื่อนั้น ลันไตให้แสนเสนาหา อระราม
 รักษากวหลัวตา พุดจาลดเลี้ยวเกยวพาน ๖ ๒ คำ ๖
 ไอโอม
 ๑ งามเอียงงามปลอดค ชีวิตพี่น้องด้วย
 ข้าวสาร เป็นกุศลคลใจเจ้าให้ทาน เยาวมาลัย
 แม่มมีพระคุณนัก พี่ขอถามนามท้าวเจ้ากรุงไกร
 ชื่อเสียงเรียงไรไม่รู้จัก เจ้าเป็นพระมเหสีที่รัก
 ฤาณงลักษณะเป็นราชธิดา รูปร่างอย่างว่ากะลาสี
 พี่ให้พี่ใจรักเจ้าหนักหนา ว่าพลางเข้าใกล้กัลยา
 พระราชาจួយอุคยุดมือไว้ ๖ ๖ คำ ๖

ร้าย

๑

ทรงเอยทรงกระสอบ ทำเล่นเห็นชอบ

ฤาไหน ไม่รู้จักมักจี่อะไร มาแล้วไล่ฉวยจุด
 ยุคข้อมือ ยิ่งว่าก็ไม่วางทำอย่างนี้ พระจะมีเงิน
 ช่วยข้าด้วยฤา อวดว่ากล้าแข็งเข้าแย่งยอ ลวน
 ลามตามชื่อน้องทำไม น้องมิใช่ตัวเปล่าเล่าเปลือย
 หยาบเหมือนขี้เลื่อยเมื่อยหัวไหล่ ลูกเขาเมียเขา
 ไม่เข้าใจ บาปกรรมอย่างไรก็ไม่รู้ ฯ ๖ คำ ฯ

ชาติ

๑

ดวงเอยดวงไต้ สบถไต้เจ็ดวัดทักสองหู

ความจริงพี่มีเล่นเป็นเช่นขี้ จะร่วมเรียงเคียงคู่กัน
 โดยดี ถึงมิใช่ตัวเปล่าเจ้ามีผิว พี่ไม่กลัวบาป
 คอกนะโฉมศรี อันนรกตกใจไปโยมี ยมพระบาด
 กับพี่เป็นเกลอกัน เพียงจับมือถือแขนอย่าแค้น
 เคือง จะให้น้องสองเฟื่องอย่าหุนหัน แล้วแก้
 เงินในไต้ออกให้พลัน นี่แลชั้นหมากหมั้นกัลยา
 พอคึกคึกสักหน่อยนะน้องแก้ว พี่จะลอคดลองแมว
 ขึ้นไปหา โฉมเฉลาเจ้าจงไต้เมตตา เปิดประตู
 ไว้ทำอย่าหลับนอน ฯ ๘ คำ ฯ

ร้าย

๑ ทรงเอยทรงกระโดน อย่ามาพักปลอบ

โยนให้โอนอ่อน ไม่อยากได้เงินทองของภุช
นางเคืองคั่นคืนให้ไม่อินัง ช่างอวดอ้างว่านรกไม่
ตกใจ คนอะไรอย่างนี้ก็มั่ง เชิญเสด็จรีบออก
ไปนอกวัง อย่ามานั่งวิงวอนทำคอนแคะ เพียง
แต่รู้จักกันกระนั้น^๕พลาด พอเป็นทางไมตรีกระ^๕
แหละ เมื่อพระอดข้าวปลาจึงมาแวะ น้องๆ^๕ชื่อ
ประแตะดวงใจ ท่านท้าวประคู้^๕ผู้เป็นผัว ยังไป
เลี้ยงวัวหากลับ^๕ไม่ แม้น^๕ซักซ้ำ^๕ชีวิต^๕จะบรรลัย
เร่งไปเสียเถิดพระราชา ๖ ๘ คำ ๖

๑ เมื่อนั้น ลัน^๕ไคยม^๕เยาะหัวเราะว่า เรา
ไม่เกรงกลัวอิทธิฤทธา ท้าวประคู้^๕จะมาทำไมใคร
พีก^๕ทรงศักตากล้าหาญ แต่ข้าวสารเต็มกระบุงยัง
แบกไหว ปลาแห้ง^๕พื^๕เอา^๕เข้า^๕เผา^๕ไฟ ประเดี้ยว^๕ใจ
เคี้ยว^๕เล่น^๕ออก^๕เป็น^๕จุก^๕ ๖ ๘ คำ ๖

๑ เมื่อนั้น นางประแตะเห็นความจะวาม่วน

จึงนบนอบยอบตัวทำกลัวบุญ ^{๕๕}ไม่รู้เลยพ่อคุณหนี
 ฤทธิ ^{๕๖}กระนั้นสิเมื่อพระเสด็จมา หมูหม่ายน้อย
 ไม่รอดคิด ขอพระองค์จงฟังยังทยคคิก อย่าให้มี
 ความผิดคิดตัวน้อง ท้าวประคู้ภรรยาเธอซึ่ง ^{๕๗}ถึง ถ้ารู้
 ถึงท้าวเธอจะทุดอง จงไปเสียก่อนเถิดพ่อรูปทอง
 อย่าให้น้องชั่วช้าเป็นราศี ว่าพลางทางสลักบักกร
 ควักก่อนยกหน้าตาหีบหยี นาคกรอ่อนคอจรลี
 เดินหนีมาให้มาใกล้กราย ฯ ๘ คำ ฯ

๑ ^{๕๘}เมื่อนั้น ^{๕๙}ลันไคไม่สมอารมณ์หมาย
 เห็นนางหน่ายหนีลกาย โฉมฉายสลักพลัดมือไป
 มันให้ขัศสนียินบ่นออก เจ้ามาทอดทิ้งพี่หนีไปได้
 ตัวกูจะอยู่ไปทำไม กียกยามขึ้นไหล่ไปทิ้งรัก
 ฯ ๔ คำ ฯ เชิด

๑ ^{๖๐}เมื่อนั้น ^{๖๑}ท้าวประคู้สุริวงษ์ทรงกระฎึก
 เทียวเลียงวัวลาเลื่อยเหนื่อนัก ^{๖๒}เข้าหุคยั้งนั่งพัก
 ในศาลา วันเมื่อมเหสีจะมีเหตุ ให้กระตุกนัย
 เนตรทั้งซ้ายขวา ^{๖๓}ตึกแกตกลางตรงภักตรา ^{๖๔}กลาน

ไปคลานมาก^๕สนใจ แม่โค^๕ขึ้นสกัดโค^๕ตัวผู้
 พิเคราะห์เหตุ^๕หลากหลายจิต^๕คิดสงสัย จะมีเหตุ^๕แม่นมั่น
 พร^๕นพระทัย ก็^๕เลี้ยวโล^๕โคกลับเข้า^๕ภารา ๖ คำ ๖
 เช็ด

ว่า
 ๑ คร^๕นถึง^๕ขอบ^๕รว^๕ริม^๕หัว^๕บ่อ^๕ม พระ^๕วิง^๕อ้อม
 เลี้ยว^๕ลัด^๕สกัด^๕หน้า โล^๕เข้า^๕คอก^๕พลัน^๕มี^๕ทัน^๕ซ้ำ เอา
 ข^๕หญ้า^๕สุ^๕มคว^๕นกัน^๕ร^๕นย^๕ง ยืน^๕ดู^๕บ^๕เนื้อ^๕ตัว^๕ที่^๕หัว^๕บัน^๕โค
 แล้ว^๕เข้า^๕ใน^๕ป^๕ราง^๕ค^๕รั^๕ต^๕น^๕ผลัด^๕ผ้า^๕นุ่ง ย^๕ร^๕ยา^๕ศ^๕ร^๕เ^๕ย^๕อง^๕ย^๕่าง
 มา^๕ข้าง^๕ม^๕ุง เห็น^๕กระ^๕บ^๕ุง^๕ข้าว^๕กล^๕อง^๕น^๕พร^๕อง^๕ไป ปลา
 ส^๕ล^๕ิ^๕ค^๕ใน^๕กระ^๕บ^๕าย^๕ก็^๕ห^๕าย^๕ห^๕ม^๕ค พระ^๕ท^๕ร^๕ง^๕ย^๕ศ^๕ส^๕แ^๕น^๕เส^๕ย
 ค^๕าย^๕น้ำ^๕ลาย^๕ไหล ก^๕ำ^๕ล^๕ง^๕ห^๕ิว^๕ข้าว^๕เศ^๕ร^๕้า^๕เส^๕ย^๕ใจ ก็^๕เ^๕น
 อด^๕กล^๕ง^๕ใน^๕ที่^๕ไ^๕ส^๕ยา ก^๕ว^๕ัก^๕พระ^๕ห^๕ัต^๕ถ^๕ค^๕รั^๕ส^๕เร^๕ีย^๕ก^๕ม^๕เห^๕ษ^๕
 เข้า^๕มา^๕น^๕ี^๕พ^๕ุ่ม^๕พ^๕วง^๕คว^๕ง^๕ย^๕ี^๕ห^๕ว^๕า วัน^๕น^๕ี^๕มี^๕ใคร^๕ไป^๕มา ยัง
 ภ^๕าร^๕า^๕เร^๕า^๕บ^๕้าง^๕ฤ^๕า^๕ย^๕่าง^๕ไร ๗ คำ ๗

๑ เม^๕ื่อน^๕ั้น นาง^๕ประ^๕แต^๕ะ^๕พ^๕ัง^๕คว^๕าม^๕ที่^๕ถ^๕า^๕ม^๕ไ^๕่
 กร^๕า^๕บ^๕ท^๕ูล^๕เ^๕ย^๕อง^๕ย^๕ัก^๕กระ^๕อ^๕ัก^๕กระ^๕ไ^๕ ร^๕้อ^๕น^๕ตัว^๕ก^๕ล^๕ัว^๕ภ^๕ย^๕พระ
 ภู^๕มี ตั้งแต่^๕พระ^๕เส^๕ค^๕ัจ^๕ไป^๕เล^๕ย^๕ง^๕ว^๕ัว น^๕้อง^๕ก^๕็น^๕อน^๕ช^๕่อ^๕น

ตัวอยู่ในที่ ไม่เห็นใครไปมายังธานี จงทราบได้
เกษีพระราชฯ ๖ คำ ๖

๑ เมื่อนั้น ท้าวประตู่ได้ฟังให้กังขา จึง
ชักใช้ไล่เสียงกัลยา ว่าไม่มีใครมาน่าแคลงใจ
ทั้งข่าวทั้งปลาของข้าหาย เอาykkย้ายชายชื้อฤๅเงิน
ฤๅลอบลักตักให้แก่ผู้ใด จงบอกไปนางงออย่า
พรางกัน ๖ คำ ๖

๑ เมื่อนั้น นางประแตะตกใจอยู่ไหวหวั่น
ด้วยแรกเริ่มเติมทูลพระทรงธรรม ว่าใครนั้นมิได้
จะไปมา ครั้นจะไม่ทูลความไปตามจริง ก็เกรง
กริ่งด้วยพิรุณมุสา สาราพกราบลงกับบาทา วอน
ว่าอย่าโกรธจงโปรดปราน วันนี้มีหน่อกระษัตรา
เทียมมาสีซอขอข่าวสาร น้องเสียมิได้ก็ให้ทาน
สนคำให้การแล้วผ่านฟ้า ๖ คำ ๖

๑ เมื่อนั้น ท้าวประตู่ได้ฟังนึกกังขา ใคร
หน่อหน่อเนื้อกระษัตรา เทียมมาสีซอขอทาน เห็น
จะเป็นอ้ายระเค่นลันใด ที่ครอบครองกรุงไถ่เทว

ฐาน มันเสแสร้งแกล้งทำมาขอทาน จะคิดอ่าน
 ตักเสปียงเอาเวียงชัย จึงช้หน้าว่าเหม่มเหยี มิ่ง
 นี้เหมือนหนอนที่บ่อนใต้ ขนเอาปลาข้าวให้เขาไป
 วันนี้จะได้อะไรกิน ถ้ายังมีศรีสขกัไม่ว่า นี้สำภา
 เลากากก็แตกสัน แล้วมีหน้าชาตัวเป็นมลทิน จะ
 อยู่กินต่อไปให้กลางแคลง เจ้าศรัทธาอาศัยอย่าง
 ไรกัน ฤากระนั้นกระนั้นก็ไม่แจ้ง จะเลี้ยงไว้โย
 เล่าเมื่อข้าวแพง ฉวยช้กพระแสงออกแกว่งไกว
 ๖ ๑๐ คำ ๖

๑ เมื่อนั้น นางประเคาะเลี้ยวลอคกอกเอว
 ได้ เหมือนเล่นงูกินหางไม่ห่างไกล นึกประหวั่น
 พรันใจอยู่ร่ำร้ว โปรดก่อนผ่อนถามเอาความจริง
 เมื่อชั่วแล้วแทงทั้งเด็กทูลหัว อันพระสามีเป็นที่
 กลัว จะทำนอกใจผัวอย่าฟังคิด พระหึงหวงมิได้
 ล่วงพระอาญา ที่ให้ข้าวให้ปลานันช้ผิด นองนี้
 ทำชั่วเพราะมัวมิด ทำไมกับชีวิตไม่เอื้อเพื่อ นอง
 มิได้ศรัทธาอาศัย จะลุนน้ำคำไฟเสียให้เชื่อ ไม่

มีอาลัยแก่เลือดเนื้อ แต่เงื้อง้อไว้เถิดอย่าเพื่อแทง
 ๖ ๘ คำ ๖

๑ เมื่อนั้น ท้าวประคู้เคียดนักชกพระแสง
 ถ่าบอกจริงให้กู้อีหแห่ง จะงตไว้ไม่แทงอย่าแย้ง
 ยุค กูก์เคยเกยวชู้รุมารยา มิใช่มีงไสตามหาอุค
 มันเป็นถึงเพียงนักพิรุช ถึงค่าน้ำร้อยผุดไม่เชื่อใจ
 ยังจะทำพิสูจนรุคหลง พ่อจะตองให้ยับจนดับไหล
 เห็นว่ากูหลงรักแล้วหนักไป เอออะไรวนี้หวน้ำหน้า
 มีง หาเอาใหม่ให้ตีกว่านี้อีก ผิดก็เสียเงินปลีก
 สองสลึง กำลังกริ้วโกรธาหน้าตึง ดีบผิงถูกตะ
 โปกไชยกไป ๖ ๘ คำ ๖ โอค

ไอ้
 ๑ เมื่อนั้น นางประแคะเจ็บจุกลูกไม่ไหว
 ค่อยยี่นยั้นกะแผลกเขยกไป เข้ายังครวไฟร้องให้โฮ
 ร้องคั้นเร่าเร่าพ่อเจ้าเออ ลูกไม่เคยโกหกพกโมโ
 เสียแรงได้เป็นข่ามาแต่โฮ กลับพาโลโกรธาค่าตี
 น้องก็ไร้ญาติวงษ์พงษา หมายฟังบาทาพระโฉมศรี
 โคตรพ่อโคตรแม่ก็ไม่มี อยู่ถึงเมืองตานีเขาคีมา

ตะโพกโตกโดยเมียแทบคลาต ถีบด้วยพระบาทคั่ง
 ชาติช้า จะอยู่ไปโยเล่าไม่เข้ายา ตายโหงตายท่า
 ก็ตายไป ฯ ๘ คำ ฯ โอด

ว่า
 ๑ เมื่อนั้น ท้าวประคู้ได้ฟังคั่งเพลิงไหม้
 คู้คู่อีประแคะก่อนแคะไค้ กลับมาคำไค้อีใจเพชร
 เอาแต่การมเข้าข่มกลบ กูจะจิกหัวตบเสียให้เซ็ด
 ชะช่างโศกาน้ำตาเล็ด กูรู้เช่นเห็นเท็จทุกสิ่งอัน
 ฯ ๘ คำ ฯ

๑ ว่าพลางคว่ำไค้พรวดไค้ คู้คำตาโตเท่า
 กำปั้น ผลักประตูคว่ำไฟเข้าไปพลัน นางประแคะ
 ยืนยันลั่นกลอนไว้ ผลักมาผลักไปอยู่เป็นครู่ จะ
 เข้าไปในประตูให้จงได้ กระเทียมปากโครมคราม
 ความแค้นใจ อึกกระทิกทั่วไปในภารา ฯ ๘ คำ ฯ
 เซ็ด

๑ บัดนั้น พวกหัวไม้กระดุกผีซ้า บ่อน
 เลิกกินเหล้าเมากลับมา ได้ยินเสียงเตียงค้ำกันอ้อ
 อึง จึงหยุดนั่งข้างนอกกริมคอกแก้ว ว่าเมียผัวคู่นี้

มันขึง พอพลบกำราตรีตะบึง อึ่งกึ่งนักหนา
 นำช้ใจ แล้วคว่ำก้อนอิฐปาเข้าฝาโพง ตกถูก
 โองปาล้อแลหม้อไห พलगทบมือร้องเย้ยเหยโยโย
 แล้ววิ่งไปพบตะพาน บ้านตะนาว ฯ ๖ คำ ฯ รัว

๑ เมื่อนั้น ท้าวประคู้ตาพองร้องบอกกล่าว
 หยิบงอบครอบหัวสั้นท้าว อ้ายพ่อจ้าวชาวบ้านวาน
 ช่วยกัน วั่น้ำวั่นหลวงกู่ได้เสียง อิฐมาเปรียง
 เปรียงเสียงสนั่น สาเหตุมีมาแต่กลางวัน กงได้
 เล่นเห็นกันอ้ายสันไค ๕ ๕ ๕ เพราะอิมะเทเสื่อ จะ
 กินเลือกกินเนื้อกู่ให้ได้ ขว้างวังครั้งนี้ ไม่มีใคร
 ชูมิงฤามีใช้อีมารยา พระฉวยได้ไม่ยุงบ่ตักวัดแกว่ง
 สำคัญว่าพระแสงชั้นเงือง่า ๕ ๕ ๕ เลี้ยวไล่ฟาดพันกัลยา
 วิ่งมาวิ่งไปอยู่ในคร้ว ฯ ๘ คำ ฯ

สิบไทย

๑ เหม่เหม่คู้คือีประตะะ ที่น้แหละเห็น
 ประจักษ์ว่ารักผัว หากกรู้ตัว หัวไม่แตกแตน
 ขว้างแล้วหนีไป มิได้ตอบแทน ยิ่งคิดยิ่งแค้น
 เลี้ยวเล่นไล่ตี ฯ ๔ คำ ฯ

ร

๑ ทรงเอยทรงกระบอก นื่องไม่เห็นด้วย
 คอกพระโณมศรี ปาวังครั้งนี้ มิใช่ชู้นื่อง สิบ
 สมคังว่า สัญญาให้ถอง วังพลาทางร้อง ที
 นื่องทำไม ฯ ๔ คำ ฯ

๑ เหลือเอยเหลือเถน ชักเขม่นขบพันมันได้
 ปรานีมิงโย ใครใช้มีชู้ ไม่เลี้ยงเป็นเมีย ไป
 เสียอย่าอยู่ รววังของกู ปีกประคุดีแมว ฯ ๔ คำ ฯ
 เช็ด

๑ เมื่อนั้น นางประแคะเหน้อยอ่อนลงนอน
 แส้ว ยกมือท้วงหัวลูกกล้วยแล้ว กอดกั้นผ้าแก้ว
 เข้าคร่ำครวญ ฯ ๒ คำ ฯ

ไ้

๑ ไ้พระยอดทองของนื่องเอย กระไรเลย
 ช่างสลัดคัตเต็ดคว้น แม้นชั่วช้าจริงจังกีบังควร
 พ้อมาค่วนมูทะลุคุดันไป จงตีแต่พอลาบปราบ
 พอจำ จะเฝ้าเวียนเขียนซ้ำไปถึงไหน งคโทษ
 โปรตเถิดพระภูวไนย นื่องยังไม่เคยไกลพระบาท
 ถึงไม่เลี้ยงเป็นพระมเหสี จะขอพึงบารมีเป็นชู้

ไม่ถือว่าเป็นผิวเพราะชั่วช้า จะก้มหน้าเป็นทาส
 กวาดข้าว สิบคนเข้าไม่เท่าคนหนึ่งออก อยู่กับ
 ออกช่วยใช้พ่อทูลหัว ว่าจะปลางทางทุ่มทอดตัว ด้
 ออกชกหัวแล้วโสกา ฯ ๘ คำ ฯ โอด

ร้าย
 ๑ เมื่อนั้น ท้าวประคู้ได้ฟังนางร่ำว่า ให้
 นึกสมเพทเวทนา น้ำตาไหลนองสักสองครุ หวน
 รำลึกนึกถึงอายฉันท ไต่ กลับเจ็บใจไม่เหือดเคื้อคตุ
 โมโหมิตหน้าบ้ำมทะเลลุ กระคูกคูเมื่อไรก็ไม่ลืม
 กูไม่อยากเอาไว้ใช้สอย นึกว่าปล่อยสิงสัตว์วัด
 สามปล่ม แคชันทอผ้ายังคงคาพม ด้แต่ยมเขากิน
 อีสนอายุ แม่เรือนเช่นนี้มีเป็นผล มันจะลวงลวง
 กั้นจนฉิบหาย ไปเสียมิ่งไปไม่เสียตาย กูจะเป็น
 พ่อหม้ายสบายใจ สาวสาวชาววังก็ยังถม ไม่
 ปรารมภ์ปรารจะมีไหม่ เก็บเงินค่านมผสมไว้
 หาไหนหาได้ไม่ทุกข์ร้อน ฯ ๑๐ คำ ฯ

๑ เมื่อนั้น นางประค้ะหุกหลวงควงสมร

สุดที่จะพรากรจากจร บังอร ช้อนทรงเข้าว่าไร
 ๖ ๒ คำ ๖

ไอ้

๑

ไอ้พ่อใจบุญของเมียเอ๋ย แปะคำพ่อเคย

เชือกคอกไก่ ต้มปลาร้าตั้งหม้อกับหน่อไม้ เมีย

ยังอาศัยไค้อยู่กิน พระเคียรรัตนมว้าให้เมียชาย

แม่สายที่ยังไม่หมกสน เหลือติดกัน กระบอกเอา

จอกริน ให้เมียกินวันละนิกคิตทุกวัน แต่พอ

พลบรบเมียเข้ากระท่อม พ่อนั่งกล่อมจนหลับแล้ว

รับขวัญ ไน้มึงยุงชุมพ่อสุขควัน สารพันทรงศักดิ์

จะรักเมีย จะกินอยู่พวยสบายใจ พ่อมอบไว้

ให้วันละสิบเบี้ย อกน้องคังไฟไหม้ลามเลีย จะ

ทังเมียเสียได้ไม่โยคี เทียงนางกลางคืนพ่อทูลหัว

จะให้ออกนอกครัวลูกกลัวผี กันไต่กันไฟก็ไม่มี

ผัดรุ่งปรุ่งนี้เถิดพ่อคุณ ถึงจะไม่ได้อยู่บนตำหนัก

ขอพึ่งพักอาศัยเพียงไต่คุณ ยกโทษโปรดเถิดพ่อใจ

บุญ เสียแรงไต่เลี้ยงขุนมีคุณมา ๖ ๑๒ คำ ๖

ร้าย

๑

เหมือนนั้น

ทำวประคู้ได้ฟังซังหน้าหน้า

น้อยฤทธิซี้เค้าเจ้าน้ำตา

ยังจะรำไรรว่ากวนใจกู

เมินเสียเดิดหวาอีหน้ารุ่ง

อย่าพูดอยู่ข้างมึงรำคาญหู

ไสหัวมึงออกนอกประตู

ซึนอยู่ซ้าไปได้เล่นกัน

ว่าพลางบ่คบบานทวารโผง

เข้าในห้องห้องพระโรง

ซมีซมัน

ยกหม้อคั่งก่าออกมาพลัน

พระทรง

กักคักชักควันโขมงไป ๆ ๖ คำ ๆ

๑

เหมือนนั้น

นางประแคะทุกซัร้อนถอนใจ

ใหญ่

แล้วซ่มซึนกลืนกลืนชลนัยน์

จะอยู่ไปไย

เล่าไม่เข้าการ

แต่ทุบตีมีหน้าแล้วซ้าซับ

ให้อาย

อับเพื่อนรวหัวบ้าน

เข้าคำร่ำว่าคำประจาน

ใคร

จะทานทนได้ในฝีมือ

กู่จะหาผิวใหม่ให้ได้ดี

เอา

โยคีกินไฟไม่ได้ฤ

ไหนไหนชาวเมืองก็เลื่องฤ

อึงอ้ออับอายชายภักตรา

คว่าตุงเบ้ยได้ใส่กระจาด

ฉวยผ้าแพรชาคซึนพาดบ่า

ลงจากบันไดโคลคลา

น้ำตาคลอกลอรจรี ๆ ๘ คำ ๆ ทวย

โอ้ร้าย

๐

ครนมาพันคอกว้าวรวตราง เหลียวหลังดู

ปรางค์ปราสาทศรี เคยได้ค้างกายมาหลายปี ครัง
 นตกยากจะจากไป หยุตยีนสะอ้อนอยู่อึดอึด เดือน
 ก็มีคเต็มทีไม่มีได้ ฝนตกพรำพรำทำอะไร ก็
 หยุตยีนร้องให้อยู่ที่ร้าน ฯ ๔ คำ ฯ โอต

ข้า

๐

เมื่อนั้น โฉมระเด่นลันไคใจหาญ ครัน

พลบค่ำเข็นบันไดไว้นอกชาน ยกเชิงกรานสุ่มไฟ
 ใส่ฟันตอง แล้วเอนองค์ลงเหนือเสื่อกระจุก นอน
 นิ่งกล้งทุดอยู่ในห้อง เสนาะเสียงสำเนียงพิราบ
 ร้อง ครางกระหิมครมก้องบนกบทุ แว่วแว่วเค้า
 แมว ในกลีบเมฆ คว้าเวกลงหลังคาเที่ยวหาหนู
 พระเฉยบัญญัติชระแฉงคุด คาวเตือนรบรู่ไม่เห็นตัว
 พระพายชายพิศอศพิศ พระทรงฤทธิเต็มกลนจน
 สันหัว ทอมชันคอกอัญชันที่คันรว ฟุ้งตระหลบ
 อบทั่วทั้งวังใน ฯ ๘ คำ ฯ

ร้าย

๐

หวนรำลึกนึกถึงนางประแตะ ที่นัคแนะ

แต่เย็นเป็นไฉน ดึกแล้วแก้วตาเห็นข้าไป จะ

ร้องให้รำพึงถึงพี่ชาย จำจะไปให้ทันตั้งสัญญา
 ได้ย่องเบาเข้าหานางโฉมฉาย จึงอาบน้ำทาแป้ง
 แต่งกาย สวมประจำตีควายสำหรับตัว แหงนศุ
 ฤกษ์บนฝนพยับ เคียนค้ำลับเมฆมุกขมัว ลง
 บันไคเดินออกมานอกรั้ว โปกหั่วกลัวอิฐคิระธา
 หลายครั้งตั้งแต่มันทั้งกู พระโฉมครุเหลือบซ้ายแล
 ขวา แล้วผาดแผลงสำแดงเคซา เดินมาตาม
 ตรอกชอกกำแพง ฯ ๘ คำ ฯ เชิด

๑ ประเดี๋ยวหนึ่งก็ถึงคอกโคขัง จะเข้าได้
 คอกกระมังยังไม่แจ้ง เห็นกองไฟใส่ส้มอยู่แดงแดง
 แอบแฝงฟังอยู่ค้ำท่าทาง เห็นที่ท้าวประคู้ผู้ฉัว จะ
 นอนเฝ้าว้าวอยู่ข้างล่าง แต่โฉมศรีนิฤมตอยู่บนปรารัง
 กูจะขึ้นหานางทางล่องแมว จึงกลังครกที่ใต้ถุนเข้า
 หนุนตื่น พระโฉมฉายบ้ายบีนอยู่แคว่แคว่ ออก
 ใจไม้ครุคชुकเป็นแนว จะเห็นรักบ้างแล้วฤแก้วตา
 พระประหวั้นพรันต์ตัวกลัวจะตก ทำหนูกกเงาะเงาะ

เกาะข้างฝา โฉนไม่คอยกันคังสัญญา อนิจจานอน
ได้ไม่คอยรับ ฯ ๘ คำ ฯ

๑ เมื่อนั้น ท้าวประคู้สุริวงษ์ไถ่ไถ่หลัง
พอปราสาทสะท้อนไหวตกใจวับ ลูกขยับนั่งฟัง
นั่งหลับตา คิดความเหสีที่ถูกดอง แสบท้องหาย
โกรธเข้ามาหา ให้นึกสมเพชเวทนา สู้ทนทาน
ค้ำหน้าม้าง้องอน จะขยับหนีก็ไล่ไม่ไปจาก อี
ร่วมเรือนเพื่อนยากมาแต่ก่อน แล้วคลี่ผ้าคลุมหัว
ล้มตัวนอน พระภรรยาทำเฉยเฉยหลับไป ฯ ๖ คำ ฯ

๑ เมื่อนั้น ลันไต่ลวงสลักชกกลอนได้
เปิดประตูเยื้องย่องเข้าห้องใน เข้านั่งใกล้ในจิตคิด
ว่านาง สมพาสยักษ์ลักหลับขึ้นทับบน ท้าวประ
คู้เต็มทนอยู่ข้างล่าง พระสร่วมสอคกอดไว้มิได้วาง
ช้อนคางพลางจูบแล้วลูบคลำ ฯ ๔ คำ ฯ

๑ เมื่อนั้น ท้าวประคู้ผลุกขุ่นปลุกปล้ำ
ตกใจเต็มทีว่าผีอำ ต่างคนต่างคลำกันวันไป เอ๊ะ
จริตผิดแล้วมิใช่ผี จะว่าพระมเหสีก็มีใช่ นอก

รจนักทักว่าใคร ตกใจฉวยตระบองร้องว่าคน
 ลั่นโตโตคโณโตนประตุ ท้าวประคู้ร้องโวยขโมย
 ปล้น ตะโกนเรียกเสนาสามนต์ มันไม่มีสักคน
 กังใจ ระเด่นโตโตคออกมานอกครัว ผิดตัว
 แล้วก้อยู่ไม่ได้ ก็ผาดแผลงสำแดงฤทธิ์ไกร วิ่ง
 ไปตามกำลังไม่รังรอ ฯ ๘ คำ ฯ

๑ หม่อมกรูไล่ไม่มีขวัญ ปล่อยขันสามขา
 เหมือนม้าห้อ เต็มประกาศาน้ำคืดขื่นคอ ต้อง
 หยคยั้ง^๕ รังรอมาทามทาง ถึงโดยจะไล่ก็ไม่ทัน ผิด
 นักสู้มันแต่ห่างห่าง พอแหว่สำเนียงเหมือนเสียง
 ครง อยู่ในบ้านริมข้างหนทางจร เอ๊ะผีฤคน
 ขนลกซ่า พระหัตถ์คว่ำฉวยอิฐได้สองก้อน หยัก
 รัง^๕ ท่างจะราญรอน นี่หลอกหลอนเล่นซ้ำฤว่าไร
 ครง^๕ ได้ยินเสียงซัดเป็นสัตรี จะลองฤทธิ์สักที่หา
 หนีไม่ กำหมัดเอียงย่องมองเข้าไป แก่สาว
 คราวไหนจะใครรู้^๕ ฯ ๘ คำ ฯ

๑ เมื่อนั้น^๕ นางประคองนั่งชุ่มคลุมหัวอยู่
 สาละวนโศกาน้ำตาพรู เห็นคนย่องมองคูกักใจ

พอฟ้าแลบแปลบช่วงดวงภักตร์ เห็นระเด่นรุ้งจักก็
 จำได้ ทั้งสองข้างถ้อยทีดีใจ ทราวม้วยกราบก้ม
 บังคมคัล ฯ ๔ คำ ฯ

๑ เมื่อนั้น ระเด่นเห็นนางพลากรับขวัญ
 นั่งลงซักไซ้ไล่เสียงกัน โฉนนั้นกัลยามาโคก พี่
 หลงขึ้นไปหานิจจาเอ๋ย ไม่รู้เลยน้องแก้วแคล้วกับพี่
 พี่ไปพบท้าวประคูดุสามี เกิดอึ้งมีตึงตึงทั้งภารา
 มันจะกลับจับพี่เป็นผู้ร้าย จะฆ่าเสียให้ตายก็ขาย
 หน้า เขาจะก่อนตินินินินทา ออกสเทवासราลัย
 จะเอาเมียแล้วมีหน้าฆ่าฆ่าหัว คิดกลัวบาปกรรม
 ไม่ทำได้ พี่ขอลามสาวน้อยกลอยใจ เป็นโฉน
 กัลยามาโคก ฯ ๘ คำ ฯ

๑ เมื่อนั้น นางประแตระดวงยี่หوامารศรี
 สะอื้นพลากรทางทูลไปทันที ทั้งน้เพราะกรรมได้ทำ
 ไว้ ครองนมชั้วกเหมือนชั้ว นางต็อกชกหัวแล้ว
 ร้องให้ ยังจะกลับมาเยาะนี่เพราะใคร คุณแต่หลัง
 ไหล่เกิดพ่อคุณ เขาจับหนีทีไล่ไสหัวส่ง เพราะ

พระองค์ทำความจึงวามวุ่น แต่รอดมาได้เห็นก็เป็น
บุญ อย่าอยู่เลยพ่อคุณเขาคีตาย ๖ คำ ๖

๑ เมื่อนั้น ลันโตไค้พึ่งนางโฉมฉาย เขม้น
มองดูหลังยังไม่ลาย พระจูบซ้ายจูบขวาทำหัทท
เอาพระหัตถ์ซ้อนกางแล้วพลงปลอบ อย่าพะอืด
พะอบเลยโฉมศรี จะละห้อยน้อยใจไปโยมี บุญ
พี่กับนางได้สร้างมา อันระตุฎาจะคู่กับอนงค์ มิ
ใช้วงษ์อัสัญแดหวา โฉมเฉลาเจ้าเหมือนบุชบา
จรกาฎาจะควรกับนวลน้อง ถ้าเป็นระเค่นเหมือน
เช่นพี่ จึงควรที่ร่วมภิรมย์ประสมสอง ตรัสพลง
ทางชวนนวลละออง เยื้องย่องนำหน้าพานางเดิน
๖ ๘ คำ ๖ เพลง

๑ ครันถึงจึงขึ้นบนตำหนัก ตงหักกลัวจะตก
งกเงิน ค่อยพยุ่งงนางอย่างดำเนิน ชวนเชิญ
โฉมเฉลาเข้าที่นอน ลตองค์ลงเหนือที่ไสยาสน์
พระยี่ภู่ปลาคชาตสองท่อน แล้วจึงมีมธุรสสุนทร
อ้อนวอนโฉมเฉลาให้เข้ามุ้ง ๖ ๔ คำ ๖

ไอ้โถม

๐

โถมเอ๋ยโถมเจ็ด เอนหลังบ้างเถิดจวน

จะรุ่ง เสียแรงพี่รักเจ้าเท่ากระบุง จะไปนั่งทน
 ยุงอยู่ทำไม เชิญมาร่วมเรียงเคียงแขนง อย่า
 ทุกขี้เลยพี่จะหามาเลี้ยงให้ เรายังมีศรีสุขทุกซออะไร
 เงินทองถมไปที่โนคลั่ง แต่ข้าวสารให้ทานพื้นหญ้า
 ไม่พอกซื้อได้ขายเสียหลายถัง ทั้งปลาแห้งปลาทุปลัง
 เสบียงกรังมีมาก ไม่ยากจน ชีคร้านชายนมวัว
 เหมือนผัวเจ้า พี่ได้เปล่าสารพัดไม่ขัดสน จง
 นั่งกินนอนกินสิ้นกังวล พี่จะชวนขวยหาเอามา
 เลี้ยง ว่าพลางทางตะโถมโถมแล้ว อะไรเล่าฮึก
 ฮึกเผ่าวกเหวียง อูแม่เอ๋ยมิให้เข้าใกล้เคียง จะ
 ตกเตียงลงไปแล้วแก้วกลอยใจ ฯ ๑๐ คำ ฯ

ร้าย

๐

เมื่อนั้น นางประแตะคลุ้มคลั่งผินหลังให้
 ถอยถดขยตหน้าภูโนนัย นี้อะไรน่าเกลียดเบียด
 คะยิก ลูกผัวหัวท้ายเขาไม่ขาด ทำประมาทเปล่า
 เปล่าเผ่าหยุกหยิก บัดกรค้อนควักผลักพลิก อย่า
 จุกจิกกวนใจไม่สบาย อย่าพังกอวคสมบัติพัสถาน

ไม่ต้องการคอกจะสู้อยู่เป็นหม้าย หนีสีกปะเสื่อ
 เบื่อจะตาย เผ่ากอดกำยไปไต้ไม้ละวาง ๆ ๖ คำ ๆ
 ๑๒๐

๑๒๑

สุกเอยสุกสึม เขิญผินหน้ามาย้มกับพี่บ้าง
 เผ่าถือโทษโกรธเกรี้ยวไปเจียวนาง ไม่เห็นอกพี่
 บ้างที่อย่างนั้น เหมือนน้ำอ้อยไถลัดตไครอดไต้
 พักไม่มีคูกุนาหงัน ตั้งแต่หนาวคปวกห้องมาสองวัน
 ไครจะกลนอดทหนพันกำล้ง ทำไมกับลูกผักถัวมัน
 โย ผิดก็เสียสินไหมให้ห้ำข้ง จูบเชื่อเสี้ยกไต้แล้ว
 ไม่พึง ลูบนหน้าลูบหลังนั่งแอบอิง น้อยฎานมแต่
 ละข้างข้างครัดเคร่ง ปลั่งเปล่งใจหายคล้ายกล้วยบิง
 อุ่มขันใส่ตักรักจริงจริง อย่าสะบิงสะบัตตักไมตรี
 ยังคณยั้งกอดสออดสั้มผัส ออยหน้าอย่ากัตพระหัตถ์พี่
 บัดบ้องว่องไวอยู่ในที่ จนลมกล้งลงบนที่บรรทมใน
 อัจจรรยสันพิลึกก็กกก้อง ฟ้าร้องครันครันตึงบิน
 ใหญ่ เกิดพายุนอยวบสวบสาบไป หลังคาฟาไล
 แทบเบ็ดเบึง ผนตกท่าใหญ่ใส่ซู้ซู้ ท่วมคุดท่วม
 หนองออกหนองเจิง คางคกขึ้นกระโดดโถดลอลองเชิง

อ้ออ่างเร้งร่าร้องแล้วพองคอก นกกระจอกออกจาก
 วิมานมะพร้าว ต้องฝนทนหนาวอยู่งอนหง่อ ขน
 คางหางปีกเปียกจนมอซอ ฝนก็พอลาตเมื่คเสร็จ
 บันดาล ฯ ๑๖ คำ ฯ โลม

ข้า เมื่อ^๕นั้น นางประแตะทุกดวงห่วงสงสาร
 ได้ร่วมรักซึกเซยกก็ขึ้นบาน เขาวมาลัยหมอบเมียง
 เคียงกาย แล้วเชิญหม้อตุงกำออกมาตุง นางนั่ง
 เป่าซุกซุกถวาย ทรงศักดิ์ซึกพลังทาง^๕ยมพราย
 โฉมฉายชวนอ้อยคอยแก้คอ ถูกเข้าสามจะหล่ม
^๕ยมแหยะ นางประแตะสรวลสนั่นกลั่นหัวร่อ
 พระโฉมยงทรงขับรับเพลงซอ ฉลองหอทรงธรรม
 แล้วบรรทม ฯ ๖ คำ ฯ ตระ

ข้า มาจะกล่าวบทไป ถึงนางกระแอทวาย
 ชายขนม เจ้าเงินโปรคปรานพานอกม นุ่งห่ม
 ผืนผ้าค่าบาท^๕เพื่อง ผูกดอกออกจากฟากเรือนนาย
 ลกเลี้ยวเที่ยวขายข้าวเหนียวเหลือง ตามตลาดเสา
 ซิงเข้ามาเนื่องเนื่อง ปลดเปลื้อง^๕เพื่องไฟได้ทุกวัน

กับโฉมยงองค์ระเด่นลันได รักใคร่กันอยู่ก่อนเคย
 ผ่อนผัน เชื้อถือชื่อชายเป็นนิรันดร เว้นวันสอง
 วันหมั้นไปมา ฯ ๖ คำ ฯ

ร้าย

๐ วันเอ๋ยวันหนึ่ง คิดถึงลันไดจะไปหา

หนึ่งข้าวเหนียวใส่กระจาดยาตรา ตรงมาหาชู้คู่ชม
 เชย เทียวเตร็ดเตร่เร่ร้องแล้วท่องเทียว ช้อข้าว
 เหนียวหน้ากึ่งกินแม่เอ๋ย ที่รู้จักทักตามกันตามเคย
 บ้างเยาะเย้ยหยอกย้อชื่อหากัน พอเวลาตลาดวาย
 สายแสง กระเดียดตะแกรงกริดกรายผายผัน
 ทอดกร่อนคอจรจรัล มาปราสาทสุวรรณเจ้าลันได
 ฯ ๖ คำ ฯ เพลงซ้ำ

๐ ครนถึงจึงขึ้นบนนอกชาน เห็นทวารบาน
 บัดคึกสงสัย ทั้งเสียงคนพูดกันอยู่ชั้นใน ทราม
 วยแหวกช่องมองดู เห็นโฉมยงองค์ประแดะกับ
 ระเด่น คลี่ผ้าหาเดินกันง่วนอยู่ โมโหมิดหน้าน้ำ
 ตาพรู คังหัวหุจะแยกแตกทำล่าย นี่เมียอายประคู้
 อยู่หัวบ้อม โยจึงมายินยอมกันง่ายง่าย ทั้งสี่จักร

ยักหล่มถ่มร้าย มันจะให้ฉิบหายชายตน ชีชะ
 เจ้าระเค่นฟังเห็นฤทธิ์ แต่ผ้าถุงยังไม่มิด จะปิดกัน
 จองทองสองเมียจะเสียคน ก็คิดว่ายากจนผ้าปรน
 ปรีอ จึงแกล้งเรียกปล้นเจ้าลันโต ค่าข้าวเหนียว
 สองไฟไม่ให้ฤ ผ่อนปล้นนัดหมายมาหลายมือ แม่
 จะย้อให้อายชายหน้าเมีย ๖ ๑๐ คำ ๖

๑ เมื่อนั้น โฉมระเค่นลันโตแรกได้เสีย
 กำลังนั่งเกล้าผ้าคลอเคลีย ชมโฉมโฉมเมียอยู่ริม
 มุ้ง ยกบาทพาดเพลากาสีข้าง สัพยอกหยอกนาง
 อย่างลึงดู แล้วยื่นมือมาจีเข้าที่พุง นางสะอึก
 กุกกิกพลิกตะแคง เขาจะนอนคีตตีผ้าจีไซ ข้าง
 กระไรหน้าเป็นเอ็นแข็ง จะนั่งอยู่ตักประเดี้ยวทำ
 เรียวแรง มาแหยแย้งกวนใจไปที่เคี้ยว พอ
 ระเค่นได้ยินเสียงเรียกหา ก็รู้ว่าซู้เก่าเจ้าข้าวเหนียว
 จึงร้องว่าใครนั่นชั้นจริงเจียว จะมาเทียวจันฑาล
 พาลเอาความ ค่าข้าวเหนียวสองไฟฆ่าให้แล้ว มา

ทำเสียงแจ้วแจ้วไม่เกรงขาม ไม่ได้ติดค้างมาอย่า
 วู่วาม ลูกกลมสั้นที่มีแต่เอ็ง ๆ ๑๐ คำ ๆ เจริญ

๑ เมื่อนั้น นางทวยยิ่งพิโรธโกรธซึ่ง ยืน
 กระตืบนอกชานอยู่ตึงตึง หวงหึ่งคำวาท้าย นี้
 แน่อายสำเร็จเจ็ดตะกุก มาลิมคุณข้าวสุกเสียง่าย ๆ
 กูเชื่อหน้าคิดว่าลูกผู้ชาย จึงสู้ชายติดค้างยังไม่รับ
 ช่างโกหกพกลมประสมประสาน จะประจานเสีย
 ให้สมที่สับปลับ แต่เบียดติดสองไพยังไม่รับ กู
 สันนับถือแล้วอายลันไต่ ๆ ๖ คำ ๆ

๑ เมื่อนั้น ระเค้นตอบตามอักษณาสัย เขา
 ชักร้านพุดจาอย่าหนักไป ขำรู้ใจเจ้าดอกกัลยา
 เจ้าพิโรธโกรธซึ่งเพราะหึงหวง จึงจาบจ้วงล่วงเกิน
 เป็นหนักหนา ขำผิดแล้วกลอยใจได้เมตตา เขิญ
 เข้าเคหาปรึกษากัน ๆ ๔ คำ ๆ

บทละครเรื่องระเด่นลันได ตามฉบับเดิมที่ได้เคย
 เห็นมาแต่ก่อน เรื่องต่อไปนี้นางทวยเข้าไปในเรือนเกิด
 ทะเลาะกับนางประแคะ นางทวยไล่ต้อนางประแคะล่อต
 ล่องหนีไป แล้วระเด่นลันไดโลมนางทวยจนเข้าห้อง
 เบนหมกเรื่องเพียงนั้น ทอได้เล่มสมุดไทย ๑ หนังสือ
 เรื่องนมผู้ชอบกันมาก มักบ่นกันว่าเสียตายที่จบเสีย จึง
 มีผู้อ่านแต่งต่อ คิดผูกเรื่องต่อไปตามอำเภอใจอีกก็ยาว
 อย่างเช่นพิมพ์ขายในตลาด สำนวนไม่ถึงตอนต้น ด้วยผู้
 แต่งไม่มีความสามารถในวรรณคดีเหมือนพระมหามนตรี
 ทรัพย์ ทั้งเรื่องต่อกก็ไม่เป็นเรื่องจริงจังกังตอนต้น จึงได้
 ตัดเสียไม่พิมพ์ในสมุดเล่มนี้ คงพิมพ์แต่ที่พระมหามนตรี
 ทรัพย์แต่ง มีฉบับในหอพระสมุด ฯ เพียงเท่านั้น.

เพลงยาวแต่งว่าจมีนราชามาตย์

เพลงยาวแต่งว่าจมีนราชามาตย์

๐ มีเสยห์ที่ที่เขา มีวาสนา

แต่เห็นเห็นที่เขาเป็นขุนนางมา
ประกอบหมดยศศักดิ์และทรัพย์สิน
เมื่อชาติก่อนได้พรของหลวงซ้
เขามบุญเรียกเจ้าคุณราชามาตย์
ลงนั่งยังนาวาเหมือนชาละวัน
จะเข้างตงให้เสยห์สามหน
ห่อผ้ากานามพานรอง
นุ่งปมเขมรไหมวีไลยเหลือ
ลงจากหอกกลางหางหงส์ยาว
ข้างหมตจตงตางถึงสามอย่าง
แต่ใจโตกว่าคับคับขโครง
ถนนกว้างสวามาไม่ได้
พวกหัวไม่เห็นกลัวหนงหัวพอง
ด้วยอำนาจราชศักดิ์นหนักหนา
มีทหารชาญไชยใจหมพิ
ไชยภักดีว่าทขุนต่างใจ
ศรีสังหาญพนักงานจำการครบ
หงสามนายยอมตายในใต้หัว
เคยเชื่อใจไว้วางต่างหุดา

ไม่เหมือนราชามาตย์ในชาตินี้
เจ๊กจันกลัวกว่าราชาเศรษฐี
จึงมั่งมคุดศจรยศรัน
แต่ร้ายกาจเกือบยักษ์มักกะสัน
ขุนบกดกมันเหมือนสังทอง
ตรวจพลอกกรกกดกกอง
หอกสมศชคุดล้องร่มค่างดาว
สวมเสื้อใต้ประทานห่มสำเนา
เมี่ยมชมว่างามราวกับนายโรง
จะไว้วางกิริยาก้อ้อโงง
เมื่อเค็รโคลงโยกย้ายหลายทำนอง
กิดหัวไหลไก่อ้วนขันให้ชคชอง
ยกสองมือกราบอกราบดิน
ถ้าเขาคาแล้วแต่ล้วนเป็นสตัยสัน
ตั้งจะกินเนอมนุษย์สตุพิภพ
ทั้งนอกในไว้เวรก็เงินจบ
แสนใจบริบรับเรียกคำฤชา
มีเสยห์หมบาวครววาสนา
รู้อธยาอาศัยน้ำใจนาย

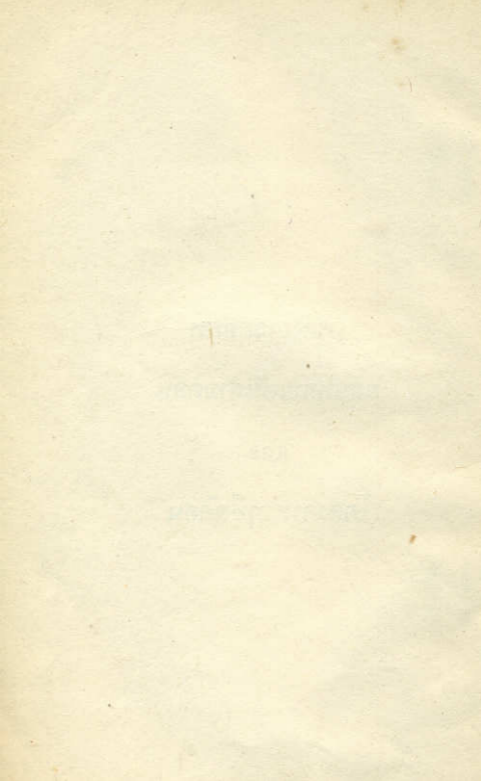
หยุค^๕ทมกรรม^๕วัง^๕นง^๕สุข^๕กลอง
 พวกล^๕กความ^๕คาม^๕หมอบ^๕เทย^๕วย^๕อ^๕ภาย
 หมอ^๕จ^๕น^๕ค^๕ว^๕ไ^๕ว^๕ใน^๕ค^๕ำ^๕ร^๕า
 ค^๕ง^๕จะ^๕ถ^๕ง^๕พ^๕า^๕น^๕ท^๕อ^๕ง^๕ใน^๕ส^๕อ^๕ง^๕
 ช^๕ำ^๕ว^๕น^๕อ^๕ก^๕พ^๕ุ^๕ค^๕ก^๕น^๕ซ^๕ัน^๕เ^๕ต^๕ม^๕ท^๕
 ต^๕ุ^๕ใน^๕ร^๕เ^๕อ^๕น^๕ห^๕ม^๕อ^๕น^๕แ^๕ง^๕แ^๕ม^๕ง^๕ค^๕ำ^๕ร^๕อ^๕ง^๕
 พ^๕ระ^๕ข^๕ำ^๕ม^๕ำ^๕ร^๕เ^๕อ^๕บ^๕ร^๕ร^๕ก^๕น^๕ไ^๕ด้^๕ช^๕ก^๕ล^๕ำ^๕ม
 ส^๕ม^๕ภ^๕า^๕ร^๕ว^๕ัด^๕ล^๕ิง^๕ข^๕ม^๕ค^๕บ^๕ภ^๕ร^๕ย^๕า
 ค^๕ร^๕น^๕พ^๕เ^๕ค^๕ระ^๕ห^๕ัด^๕ค^๕ว^๕ม^๕เ^๕ก^๕น^๕จ^๕ำ^๕ม^๕แ^๕น^๕
 ต^๕ำ^๕ง^๕น^๕ย^๕ม^๕ข^๕ม^๕ซ^๕ัน^๕ค^๕น^๕ก^๕ัน^๕ค^๕ร^๕น^๕
 ช^๕ำ^๕ง^๕ส^๕ม^๕บ^๕ุ^๕ฎ^๕ท^๕ง^๕ท^๕ำ^๕น^๕ค^๕ุ^๕ล^๕เ^๕ห^๕ุ^๕ย^๕ง^๕โ^๕ห^๕ุ^๕
 ง^๕ำ^๕ม^๕ล^๕ะ^๕ม^๕ำ^๕ย^๕ค^๕ล^๕ำ^๕ย^๕แ^๕ง^๕ส^๕ุ^๕ร^๕ิ^๕ย^๕า
 หน^๕อ^๕ม^๕ช^๕ำ^๕ว^๕เ^๕ม^๕อ^๕ง^๕ส^๕ุ^๕ร^๕ิ^๕น^๕ท^๕ร^๕ช^๕อ^๕ส^๕ล^๕ำ
 หน^๕อ^๕ม^๕ห^๕ั^๕บ^๕ห^๕ิม^๕ค^๕เ^๕น^๕เ^๕ล^๕อ^๕ก^๕เท^๕อ^๕ก^๕ร^๕ำ^๕ม^๕ญ^๕
 ค^๕ก^๕ล^๕ง^๕ม^๕ำ^๕อยู่^๕ก^๕ร^๕ง^๕พ^๕ง^๕ร^๕เ^๕อ^๕ง^๕
 ร^๕อ^๕ค^๕ว^๕ย^๕ข^๕ำ^๕เ^๕ำ^๕อ^๕ง^๕ก^๕ม^๕ก^๕ง^๕ก^๕อ^๕
 ช^๕อ^๕ส^๕ต^๕ย^๕ส^๕ุ^๕จ^๕ร^๕ค^๕ส^๕น^๕ท^๕ส^๕น^๕ม^๕
 ป^๕ร^๕ี^๕ค^๕ไ^๕้^๕เ^๕ม^๕น^๕ท^๕ส^๕อ^๕ง^๕ร^๕อ^๕ง^๕ม^๕ร^๕เ^๕อ^๕น^๕
 ใ^๕้^๕ค^๕ล^๕ำ^๕น^๕ส^๕อ^๕ก^๕ค^๕ล^๕ำ^๕น^๕เ^๕ำ^๕จ^๕น^๕ค^๕ล^๕ำ^๕ค^๕ล^๕อ^๕ง^๕
 หน^๕ก^๕ง^๕ำ^๕น^๕ข^๕อ^๕ใ^๕ค^๕ร^๕ก^๕ใ^๕ค^๕ร^๕ค^๕อ^๕ย^๕

ต^๕ุ^๕ท^๕ำ^๕น^๕อ^๕ง^๕ก^๕ร^๕ุง^๕ก^๕ร^๕ง^๕ห^๕ย^๕ง^๕ไ^๕จ^๕ห^๕ำ^๕
 ก^๕ล^๕ว^๕ำ^๕พ^๕ระ^๕ข^๕ำ^๕น^๕ำ^๕ย^๕บ^๕ำ^๕น^๕เ^๕ม^๕อ^๕ง^๕ค^๕
 ค^๕ว^๕ง^๕ระ^๕ต^๕ำ^๕ข^๕ำ^๕น^๕เ^๕ม^๕ร^๕ำ^๕ศ^๕ร^๕
 ถ^๕ำ^๕เ^๕ค^๕ม^๕ท^๕ล^๕ค^๕ำ^๕ค^๕ำ^๕ร^๕ว^๕ร^๕อ^๕ง^๕เ^๕ม^๕อ^๕ง^๕
 ว^๕ำ^๕ก^๕ล^๕ำ^๕ง^๕ค^๕น^๕ร^๕ค^๕ม^๕ส^๕เ^๕น^๕อ^๕เ^๕ล^๕อ^๕ง^๕
 ค^๕น^๕ล^๕อ^๕เ^๕ล^๕อ^๕ง^๕พ^๕ุ^๕ค^๕ม^๕ำ^๕ก^๕ว^๕ัด^๕ว^๕
 ว^๕ำ^๕เ^๕ค^๕ม^๕ค^๕ว^๕ำ^๕ไ^๕ด้^๕ง^๕ค^๕ง^๕ข^๕ำ^๕ว^๕ง^๕ห^๕ำ^๕
 ใ^๕้^๕พ^๕ุ^๕ค^๕ง^๕ำ^๕ก^๕ัน^๕ท^๕ว^๕ค^๕น^๕ำ^๕อ^๕ศ^๕จ^๕ร^๕ว^๕ร^๕ย^๕
 จ^๕น^๕ข^๕ำ^๕ว^๕พ^๕ร^๕อ^๕ง^๕เ^๕ล^๕ำ^๕ห^๕ล^๕ำ^๕บ^๕ำ^๕ง^๕ย^๕ข^๕ัน^๕
 ว^๕ำ^๕ห^๕ม^๕อ^๕น^๕พ^๕ระ^๕ห^๕ม^๕พ^๕ั^๕ส^๕ว^๕ร^๕ค^๕ุ^๕ม^๕ร^๕ุ^๕ง^๕พ^๕ำ
 ง^๕ำ^๕ม^๕ล^๕ก^๕ก^๕ณ^๕วิ^๕ล^๕ย^๕ค^๕ัง^๕เล^๕ข^๕ำ
 เ^๕ว^๕ค^๕ำ^๕ค^๕ล^๕ไ^๕จ^๕ง^๕ไ^๕ด้^๕ก^๕ัน^๕
 เ^๕ม^๕น^๕เท^๕อ^๕ก^๕เ^๕ำ^๕เ^๕ล^๕ำ^๕พ^๕ระ^๕ข^๕ำ^๕ข^๕ัน^๕ธ^๕
 หน^๕อ^๕ม^๕ล^๕ก^๕จ^๕น^๕ท^๕ร^๕เ^๕ม^๕ล^๕ำ^๕ว^๕ำ^๕ว^๕อ^๕ค^๕บ^๕อ^๕
 ม^๕่^๕ต^๕ล^๕ง^๕ท^๕อ^๕ง^๕ค^๕ำ^๕ล^๕อ^๕ย^๕อยู่^๕น^๕อ^๕ย^๕ห^๕ร^๕อ^๕
 พ^๕ง^๕จะ^๕ร^๕อ^๕จ^๕ำ^๕ก^๕ใ^๕้^๕ไ^๕ด้^๕ส^๕ำ^๕ม^๕เ^๕ค^๕อ^๕น^๕
 ค^๕ุ^๕ล^๕ข^๕ำ^๕ข^๕ม^๕หน^๕ก^๕ท^๕น^๕ำ^๕ห^๕ำ^๕ไ^๕ม่^๕ห^๕ม^๕อ^๕น^๕
 ไ^๕ด้^๕ค^๕ก^๕เ^๕ค^๕อ^๕น^๕ค^๕ุ^๕ล^๕เ^๕ม^๕น^๕อ^๕ย^๕น^๕อ^๕ย^๕
 ถ^๕ก^๕ท^๕ำ^๕น^๕อ^๕ง^๕ำ^๕ง^๕ใ^๕้^๕ว^๕ำ^๕ใ^๕้^๕ส^๕อ^๕ย^๕
 ไ^๕้^๕ระ^๕เบ^๕ย^๕บ^๕เร^๕ย^๕บ^๕ร^๕อ^๕ย^๕ท^๕ง^๕ถ^๕อ^๕ย^๕ค^๕ำ

เวลาเจ้าคุณออกจากทเฝ้า
 ฝายหม่อมมทคะนองร้องรำว่า
 นงอวตสบบเสี้ยให้เมี้ยกแก้ว
 เครื่องเสวยคาวหวานประทานมา
 ฝายหม่อมมกรรยาบบรรคานั่ง
 อีสาวสาวเหล่าพวกข้างสะตัง
 คิดว่าจะให้หัตถ์มโหรี
 ถึงวันพระไม่ได้ชำระความในวัง
 พวกทนายเรียนรายของกำนัล
 เขี้ยม้าวอุปราชไครชาติเคื่อง
 ปลุกเรื่อนเหมือนกับถวยฎกา
 บัญญาท่านแทงลอดตลอดคิน
 คนนอกพูดกันนั้นไม่เห็น
 ข้าพเจ้าได้ส่องกลองเบ้าไฟ

ให้ร้องเรื่องอเหณาเมอเขาถ่า
 จนทองนาเลองลอรระบอชา
 เกิดเบนต์วกนมวาศนา
 กินข้างหนาเลองล่อออกอออง
 ครนได้ฟังแก้วขนาดไม่อาจหังส์
 มนีกคอยนคหนึ่งคอกกระม้ง
 เด็กเด็กเสียงคมอยบาง
 ออกมานั่งหอนอกออกแขกเมือง
 เจกนเงินนมหลายเรอง
 พวกหัวเมืองจัดสนขนไปกิน
 นกคอยวาสนาเมอหนากฐิน
 ควรจะภัญโถยศปรากฏไป
 เมอครึ่งเบนนายทองปานท่านสงสัย
 ไม่ไกล้ไกลคอกแก้วฝากตัวเฮย ฯ

เพลงยาวกลบท
กลบทกบเต็นสามตอน
และ
โคลงภาพฤๅษีตัดตน

เพลงยาวกลบท

กลบทกบเต็นสามตอน

๑ เจ็บคำจำกัดจิตช่วย

หลวงเขยเลขขมลมช่วย

แสนแสบแสงอนสอนเงอน

ล่อวอนหลอนแหว่แล้ววาว

เห็นร้ายหายรักทกร

เหลือซอ้นหลอนซาลาชน

สลดวีสสนหวังสังวาส

รือรืออับรืออวย

คู่สวยควยสลดคงสาว

หมายน้องหมองหน้ามานาน

ชะนางช่างนาฏชาติหน้าแจ้ง

สนหวังสังเวชเศษเวร

ครวยด้วยรวนคว้นร้าว

มักกลายหมายเกลอนเหมือนกล่าว

รู้ข่าวราวจ้องร้องคำรณ

แสบส้าห่มสามทน

ใจคคงตคนจนตาย

แค้นมิตรคคมาตราคาตหมาย

คนร้ายชายรอยคอยราน

ร้ายชู้ร้าวร้าวฉาน

เซ่งจ่านชาญจคชคเจน

สลดสแดงแสงคังเสน

พกคเกอนพกบเต็นเซ่น เอย ๙

โคลงภาพฤๅษีตัดตน

ตัดตนแก้เส้นมหาสนุกระงับ

๑ กามินทรมอยคเท้า

มือหงเท้าเข้ชิต

เข้ชิตถาดช่วยแรงคัต

ระงับราคอยากจะสู้

เหยยคหยัต

สมารค

ทุกค คินนา

โรคร้ายภายใน ๗

พิมพ์ที่โรงพิมพ์กรรมสารรสสามัคคี ถนนนครไชยศรี

กรุงเทพมหานคร

นายไชยงค์ กุลละวณิช ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

พ.ศ. 2520 โทร. 5858612